

stranitev lubja in razkave skorje je neobhodno potrebna, istotako radikalno čiščenje mahu in lišaja, ako hočemo od drevja zahtevati, da nam sploh kaj rodi, in ako rodi, da je sad tudi zdrav, lepo razvit in brez škodljivcev, ki ga napadajo.

Vsakoletno škropljenje, oziroma mazanje debela in debelejših vej baš na jesen bo pripomoglo, da dobiva drevje, oziroma debela gladkejšo skorjo in da postane odpornejše napram raznim škodljivcem, oziroma zajedalcem. O jesenskem škropljenju drevja, oziroma mazanju debela in debelejših vej smo se že v enem prejšnjih člankov podrobneje bavili, ponovno hočemo le naglasiti, da imamo na razpolago nebroj izbornih in preizkušenih sredstev, katera lahko pridenemo k apnu in ilovici in s to brozgo dobro namažemo vsa debela in debelejšje veje kolikor mogoče visoko. Kot izboren pridelek pri mazanju debel se je izkazal »Garkon«, ki se izdeluje v Celju. Z mazanjem samim pa ne obvarujemo samo posebno mlajše drevje pred pozebo, ampak dosežemo še poleg tega gladko in zdravo kožkar je baš za deblo najvažnejše.

Često zrastejo iz debela poganjki, ki jih je treba na vsak način odstraniti, ker odvzemajo radi ugodne lege preveč soka in se vsled tega bujno razraščajo.

Za pravilno rast mladega drevja je velike važnosti nadalje, da ga pravilno privežemo h kolu. Ne privezujemo mladega drevja morda z žico, ki se hitro zajo v deblo in povzroča zastoj v prevajanju snovi, oziroma ne privezujemo debela tako, da onemogoča vez enakomerni razvoj debeline debela. Pripomočki za privezanje mladega debela h kolu naj bodo nekoliko elastični in se naj po potrebi obnovijo. Najcenejše je vsekakor vezanje z vrbovjem, samo da je življenjska doba istega kratka.

Pri drevju na ekspaniranih mestih, kakor cestah, travnikih itd. je potrebno, da se debela zavarujejo, kar napra-

vimo na ta način, da jih obdamo s kolčki, ki jih povežemo zgóraj in v sredini med seboj. V zadnjem času se vporablja tudi že izgotovljene žične ograje v višini 1 do 1 in pol metra, katere je mogoče prav hitro sklopiti.

(Dalje sledi.)

*

Kotnik Zorko:

Vtisi s poučnega potovanja živinorejcev v Avstrijo.

(Dalje.)

Hitro je potekel večer in podati smo se morali v Breže, kjer je bilo za nas že pripravljeno prenočišče. Razdelili so nas v posamezne hotele in gostilne. Čeravno smo bili utrujeni, se vendar še nismo podali spat, ampak smo se pomenkovali s tamošnjimi ljudmi, ki so nam razkladali tamošnje gospodarske razmere. Ako ravno večinoma sami veliki posestniki, vendar občutijo današnjo krizo mogoče bolj, ko drugi mali posestniki. Položaj za kmeta v Avstriji ni rožnat. S strahom gledajo v bodočnost. Posebno jih tarejo davki, ki so še višji, kakor pri nas. Govorili so popolnoma odkrito, brez vsakega olepšavanja ali pretiravanja.

Poseben problem in nevaren problem je — brezposelnost. Ti ljudje morajo živeti — in na koga drugega pade to breme, ko na kmeta. Tukaj se posebno dobro vidi, da je res ravno kmet steber države. Toda razmere so že tako daleč, da je vprašanje, če bo kmet to tudi vzdržal.

Seveda pa ne smemo misliti, da so v teh okrajih sami veleposestniki. Ne, povprečno računajo v teh krajih, da pride na enega posestnika 10 do 15 glav živine. Svinj seveda več.

23. septembra.

Drugo jutro smo se podali v okolico Brež. Ogedali smo si najprvo posestvo g. Nagele. Novost za nas je bila jama za ensilažo in sicer kar tam, kjer za to pripravljena krma raste. Ta jama je popolnoma enostavno narajena. Globoka pol metra, široka 4 metre in

nekaj nad 10 metrov dolga. Prednost te jame je v tem, da ne stane mnogo, da se narediti kar na mestu, kjer krma raste in da se prst, ki se izkoplje, porabi zato, da se potem, ko je že vsa krma skupaj in stlačena, s to prstjo pokrije. Taka naprava bi bila priporočljiva tudi našim posestnikom, ker je popolnoma enostavna in poceni.

Po tem ogledu smo se podali na njegovo planinsko posestvo, ki leži okoli 1200 metrov visoko. Tu se nahaja tudi mlekarška šola — Melkereichule. To šola obiskuje po 16 fantov od začetka oktobra do konca marca. Na tem posestvu ima g. Nagele 21 krav, 21 telet in nekaj svinj. Ko smo prispeli na planinski pašnik, nas je iznenadilo lepo ubrano zvonjenje. Kmalu smo videli, krave so bile ravno na pašni, da ima vsaka krava okrog vratu širok usnjen trak, na katerega je pritrjen zvonček. Vsak zvonček pa ima drug glas. Še neko drugo posebnost smo opazili. V ograjenem prostoru je bilo okrog 50 drevesc. Na prvi pogled bi človek lahko zamenjal ta drevesca, seveda po obliki listov, z mladimi kostanjevimi drevesci, po debelu z višnjami. Ko pa smo si pogledali drevesca pobliže, smo takoj uganili, da so to neke vrste črešnje. In res, to so takozvane Knorpelkirsche, ki so zrele šele v avgustu. Posestnik jih je naročil iz Tirolskega. Imajo pa to prednost, da pridejo v tem času na trg brez konkurence in se prav dobro vnovčijo.

St. Salvator.

Prišedši s planine, smo obiskali veliko živinsko razstavo marijadvorske pasme, ki jo je priredila zveza živinorejskih zadrug.

Zdelo se nam je, da je ta razstava nekaj kmečki praznik. Dopoldne se je vršil ogled živine po komisijah. V teh komisijah imajo veliko besedo kmetje sami in to seveda praktični živinorejci. Po ogledu se je vršilo določevanje nagrad.

Živine je bilo zelo mnogo na razstavnem prostoru. In to samo prvovrstna živina. Razdeljena je bila po oddelkih — stari biki, mladi biki, krave, telice itd. Določevanje se vrši po sistemu 20 točk. Ozira se pri tem posebno na rodovnik, mlečnost, na tvorbo mesa itd. Pravijo, da je na ta način sodba pravilnejša.

To določevanje je seveda lažje že radi tega,

so gotovo dateljni ali orehi, si je mislil in vesel je bil, da bo našel vendar nekaj hrane. S tresočo se roko je začel odpirati torbo. Kaj je našel v njej? Sami veliki, dragoceni biseri so se svetili iz torbe. Kako bi se bil Arabec drugače razveselil tega, kar je našel, zdaj pa je vzdihnil: »Oh, samo biseri so!« in je torbo brezbrizno zopet vrzel v stran. Tako se včasih izpremeni cena predmetov!

Kdo je ukradel ribe?

Manjkalo precejšnje število najlepših rib. Ogorčenost je bila splošna, ker so vaščani zelo pazili na ribe, da jim prinese prodaja za

sebna last. Večinoma nepožeto je stalo in ležalo žito na njivah in se je v grozni soparici parilo in pražilo.

Kdo bi naj tudi delal? Ali smrti zapisani? In za koga bi naj spravljali? Za smrt? Za mrličje? Zakaj kdo bo jutri še živ, kdo mrtev? Kdo bo kruh jedel, kdo bo črvom hrana?

Ljudje so rajši pili, peli in plesali, ali obupavali, preklinjali sebe, svet in Boga. Drugi so romali od cerkve do cerkve, da bi s pokoro in molitvami od Boga usmiljenje izprosili in izsilili. Preklečali so, posamič ali v gručah, po dneve in dolge noči pred poljskimi kapelicami in znamenji na križpotih, molili, ječali, po usmiljenju zdihovali in kričali. Marsikogar se je od dolgega posta, od telesne izmučenosti in duševne napetosti in groze lotila verska blaznost. Vzel je bič, vrv ali palico, tudi železo, kar je pač dobil in najprej našel. Slekel se je sredi ceste, pred križem ali kapelico, in se je do krvi, do popolne onemoglosti bičal.

»Sedaj mi moraš prizanesti, o Bog, če si res usmiljen ali vsaj pravičen! Poslal si angela svojemu Sinu, ko si videl, kako na Oljski gori v strašnih bolečinah in v krvi omaguje, usmili se tudi mene! Prizanesi, prizanesi!«

Kakor nalezljiva bolezen, kakor črna smrt sama, se je ta blaznost in besnost prijemala še drugih. In so bičali drug drugega, moški žene, dekleta

in deklice, ženske može, fante in dečke. Padale so vse meje dostojnosti in sramu. Prav tisti, ki so tako glasno in vsiljivo k Bogu za usmiljenje kričali, so tepali vse njegove zapovedi. Kakor bi se nebesom in Bogu v lice rožali, kakor bi z molitvami njegovo moč zasramovali, so med molitvami in zdihi vsi zblazneli grešili. Kakor če bi vode nenadoma začele teči po strugah navzgor, je bilo vse narobe.

Polje je ob tem ostalo neobdelano. Zemlja, mati in rednica, se je čutila zapuščeno in užaljeno. Pa je svoj blagoslov odrekla. Se kar je pognalo in vzkliko, ni raslo. Dih smrti je moril tudi v prirodi. Vse je zvenelo, vse usehnilo, kamor je stopila, kjer je šla mimo nevidna morilka, romajoča in moreča po deželi od jutra do večera, od večera do zore, od vzhoda do zahoda, od juga do severa.

Od zgoraj pa je žgal in palil srd božji v solncu, romajočem po neskončni, goreči puščavi nebesni polagoma in leno, kakor bi bilo tudi na smrt utrujeno ali do otrpelosti in ohromelosti zavzeto in prestrašeno po strašni moriji, ki jo je zrla na zemlji.

Pod tem pekočim nebeškim ognjem je oče Bernardin počasi prišel v mesto, do cerkvice sv. Ožbalt, sezidane na mestu, kjer je leta 856 škof Ožbalt na razvalinah starega Marsovega templja postavil kapelico svojemu patronu na čast.

V žalostne misli zatopljen, razmišljajoč, kaj čas

ker vodijo rodovnik in druge za to uvedene knjige zanesljivi ljudje, ki so nastavljeni ter plačani od glavne zveze. Imenujejo se Tierzuchtleiter. Posamezne zadruga imajo navadno do 30 članov. In tako lahko tekom enega meseca pride ta nastavljenec k vsakemu članu enkrat in uredi vse, kar je pač potrebno. Vsak član mu da iz svojega hrano in prenočišče. Imajo pa ti ljudje tudi nalog, da živinorejca informirajo o vsem, kar je potrebno. Da pa so za ta poklic dovolj izobraženi, se vrše za nje posebni kurzi, v katerih dobe vsa potrebna pojasnila in potem vsled tega kmetu lažje nasvetujejo, kar je le njemu v korist. Za celo zvezo pa je Tierzuchtleiter že zgoraj imenovani ing. Lagner.

Ob razstavnem prostoru igra ves čas neumorno tudi kmečka godba, ki tako povzdigne celo razstavo.

Ko je bilo ocenjevanje pri kraju, se je začelo z razdelitvijo nagrad. Pred razdelitvijo je pozdravil navzoče zastopnike deželne vlade, živinorejce in tudi nas Jugoslovane gosp. Nagele, ki je načelnik tamkajšnje zadruga. Nato so se izvršili pozdravi vladnih zastopnikov, deželnega predsednika Šumija, okrajnega glavarja in drugih. Predsednik celokupne komisije je nato še v kratkem pojasnil, kolik je napredek od zadnje razstave, kritiziral napake, ki se naj skušajo odpraviti. Vse to je govoril iz strokovnega stališča.

(Dalje prihodnjič.)

*

Kaj in kako naj čitamo?

Ni je šole, ki bi bila sama dovršila izobrazbo človeka. Zato ima vsak posameznik dolžnost, da se neprenehoma trudi za svojo izobrazbo in želeči je, da bi storil to vsakdo tja do pozne starosti.

Najvažnejše sredstvo za nadaljnjo izobrazbo je dobro čtivo. Ni pa vseeno, kaj čitamo in kako. Čtivo lahko pri-

merjamo telesni hrani, ki mora biti primerno izbrana, pravilno podana in dobro prebavljena, če hočemo, da koristimo telesu. Zato je umestno vprašanje, kaj in kako naj čitamo?

Obči namen čitanja je, vzuditi in podžigati v nas ljubezen do vsega, kar je resnično, dobro, lepo in plemenito. Nadalje naj čitanje poveča in izoblikuje naše obzorje, nam pripomore, da obogati naše znanje, utrdi naj naše nazore, pospešujejo našo okretnost v osebnem kakor pismenem občevanju in končno naj čitanje prijetno izpolni naše proste urce, v katere se tako rad prikrade poguben dolg čas. Da se nam pa posreči dosega tega končnega cilja, moramo strogo paziti na to, da čitamo le dobre knjige in izključimo iz našega čitiva vse, kar žali naš verski čut, kar ni dostojno in kar prekomerno razburja naše misli. Akoravno niso vse knjige enako dobre ali slabe, vendar sejejo dobro in slabo seme.

Vsakemu telesu ne prija ista hrana. Starost in spol zahtevata mnogokrat kaj različnega. Isto je s čitivom. Za naše žene in dekleta so poleg katoliškega časopisja priporočljive knjige in listi verske, nraavstvene in poučne vsebine.

Mnogo lepega in poučnega nudijo svojim čitateljicam s posebnim obzirom na zahtevo doraščajoče poukaželjne ženske mladine. Njih članki polagajo vso pozornost na žensko mišljenje in čuvstvovanje.

Ne morem vas pa dovolj svariti pred onimi knjigami in lističi, ki jih ponujajo razna brezvestna čifutska podjetja po svojih agentih pod najlepšimi imeni po hišah. To je »šund«, ki ga nobena poštena ženska ne vzame v roke.

Hvala Bogu imamo Slovenci dovolj dobrih časnikov in knjig. Imamo po zaslugi naših vrlih prosvetnih delavcev svoja katoliška izobraževalna društva in Prosvetne knjižnice. Proti maženkostni izposojnini dobiš dobro čtivo domačih pisateljev in prevode najboljših tujih književnikov. Pomni, da vse

kar ti nudijo naše Prosvetne knjižnice čitaš brez skrbi, ker more prestati vse kar najde prostor tukaj strogo preskušeno vestnih preglednikov.

Ni pa samo važno, kaj da čitaš, mnogo važnejše je, kako da čitaš.

Čitati je treba vstrajno in z razumom. Le počasno, pozorno, premišljeno in morda tudi ponosno čitanje je koristno, medtem ko je površno, brezmiselno preletevanje čitiva edino le sredstvo za ubijanje časa, ki je tako popolnoma izgubljen.

Priporočljivo je čitanje s svinčnikom v roki in pripravljeno beležnico. Vse, kar se ti doumeva poučno, kar vzbuja tvoje posebno zanimanje, dobri nasveti in navodila, vse to lepo izpiši v poseben zvezek. Letošnji Gospodinski koledar ima v to svrhu celih 60 praznih strani. Tako imaš vse lepo skupaj in ti bo koristilo še v poznih letih ter razveselilo ob spominu na nekdanje dni.

Za obseg čitanja se morajo upoštevati domače razmere. Glavno pravilo naj vedno bo to, da preko čitanja nikdo ne sme zanemarjati svojega dela. Ne čitaj torej pred in med delom, temveč vedno po dobro izvršenem opravilu. Delo ne sme trpeti radi čitanja. Vendar si pa priden in razumen človek udeli delo tako, da najde tudi urco počitka, ki ga uporabi za svojo nadaljnjo izobrazbo pri svoji najboljši prijateljici — dobri knjigi.

Prosenka kaša je kaj izvrstna jed, tečna in zdrava za deco in za odrasle. Kardarkoli pride na mizo je dobrodošla, naj si bo samo zabeljena, na mleku kuhana, češpljeva ali gobova.

Češpljeva kaša. V mlačni vodi oprane suhe češplje (slive) pristavi in skuha do mehkega. Dodaj potrebno množino prebrane kaše, kuhaj počasi in mešaj, da se ne prismoči. Gotovo jed zabeli z vročo zaseko ali vročim maslom.

Gobova kaša. Prebrane suhe gobe popari dvakrat s kropom, ocedi in pri-

prinese, prinese li skoro konec strašnega pomora, ni pazil pater na nič okoli sebe. Sicer tako ni bilo nikoogar na cesti. Prazna in zapuščena je ležala pred njim, kakor bi bil ves svet izumrl in bi ostal on sam na zemlji, da roma in moli po teh s prokletstvom udarjenih krajih.

Pač, čuj! V bližini se je oglašil tenek, bridke jok. Sunkoma se je menih zbudil iz sanj, naglo, skoro plašno se ozrl. Glej, nekaj korakov pred njim sedi drobno dekletce. Joka, s predpasnikom si solze briše; ne samo solze, kri, ker ji je lice močno okrvavljeno.

Ze je stal pater tik nje.

»Kaj ti je, mala?«

Dvoje velikih vročih oči mu je zastrmelo naproti izmed krvi, ki ji je vrela iz rane na čelu; tudi iz nosa ji je tekla kri.

»Bolna je. Iz oči ji gleda vročica, predhodnica in znanilka črne smrti.«

Sklonil se je k nji ljubeče kakor mlada mati k bolnemu otroku. Še mehkeje je ponovil:

»Kaj se ti je zgodilo, ubogo dete?«

»Ne morem dalje ... Padla sem ... Na steklenico sem padla in jo ubila ... Tukaj me boli — s steklenico sem se ranila ... Hudo me boli ...«

V poltistem ihtenju so se ji izgubile besede.

Menih je pokleknil ob nji. Iz žepa je potegnil robec in brisal jokajočemu otroku kri s čela in lic.

»A kam si nesla steklenico?«

»Anica me je poslala po zdravnika za mamó. Ona ne more od doma, mora mami streči ... Odkod? Iz Kicarja sem ... Da, mama so hudo bolni. Ponoči so skoro umrli. Anica se boji, da jih je črna smrt ... Ah, če bi mama umrla!«

Zaihtela je glasneje in bridkeje.

»Ne bodo, dragi otrok. A kako ti je ime?«

»Pavlica, gospod ... A mislite, da ne bodo?«

»Upam, da ne bodo. Bog ti jih bo ohranil, če si pridna, Pavlica.«

»Sem,« je jokalo dekletce. »Zmerom sem jih rada ubogala. Tudi Anica. Tako radi vsa jih imeli ... Da, same tri smo, oče so že mrtvi. Anica mi je dala denar in steklenico in je rekla: Pojdi v mesto, prinesi mami zdravila.«

Govorila je sunkoma, vsa drhteča v vročici. Strmela je pred se tako čudno, da se je zdelo, kakor da niti ne ve, da govori in kaj govori.

»In si že bila v mestu?«

»Nisem. Strašno težko sem hodila. A do sem sem prišla. Tukaj pa mi je postalo črno pred očmi in sem padla. Tako blizu mestu sem že. Pa vendar nisem mogla dalje. Še steklenico sem ubila. Mati pa doma trpijo. In če med tem umrejo!«

»Ne, ne, Pavlica. A če bi, saj te v nebesih počakajo.«

Veliki petek dobiček v občinsko blagajno. Sum je padel na tri postopače, ki so jih sicer videli večkrat v bližini ribnika, a dokazati se jim ni dalo nič. Župan, stari in izkušeni mož, si je dal privedi vse tri osumljence. Gledal jim je dolgo strogo v obraz, potem pa rekel: »Čujete, možje, vi ste tu kakor pri sodnji in vedite, da ne delam dolgih ceremonij. Zato vam rečem, naj tisti, ki je ribe kradel, ostane tu, oni drugi pa takoj ven! Županove besede in njegov strogi obraz so tako vplivali na postopače, da sta dva takoj skočila skozi vrata ven, tretji pa je ves blede in prepaden ostal v sobi. Bil je tat.